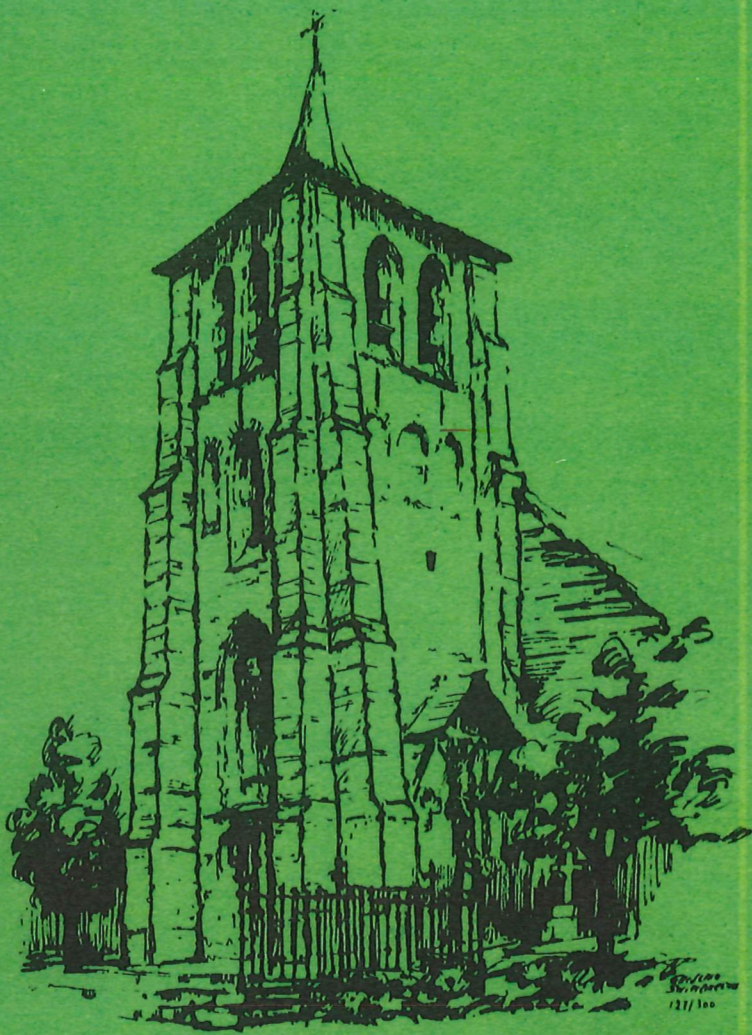

ZILLEGHEM

Verantw. Uitgever: Jules Pollet, Engelstraat 2 Aartrijke

MAART 1994 - 15de JAARGANG Nr 1
DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
"PASTOOR RONSE"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

MAENHOUT W. & F.
ruiterkers
Koning Albertstraat 59
VELDEGEM - Tel. 27 71 4

INHOUD

		pag.
Pollet Jules	<i>Zedelgem onder Duitse bezetting 1914-1918</i>	
	<i>Het laatste oorlogsjaar 1918</i>	3
Arnou Patrick	<i>Branden en brandbestrijding op de deelgemeente</i>	
	<i>Loppem (± 1935-1976)</i>	22

MAART 1994 - 15de JAARGANG Nr 1

REDACTIE EN BEHEER

Jules Pollet
Patrick Arnou
Géry Cappon
Victor Deceuninck
Filip Demeyer
Michel Demeyer
Bertrand Denys

Engelstraat 2 Aartrijke
B.J. Lievensstraat 8 Zedelgem
Patrijzenhoek 9 Zedelgem
Groenestraat 29 Zedelgem
Aartrijksestraat 18 Aartrijke
Aartrijksestraat 18 Aartrijke
Klaprozenlaan 13 Loppem

Lidmaatschap: 250 F

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"
Zedelgem

Studies verschenen in "Zilleghem" of uittreksels daarvan, mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels.

Verantw. Uitgever: Jules Pollet, Engelstraat 2, 8211 Aartrijke

ZEDELGEM ONDER DUITSE BEZETTING 1914-1918

HET LAATSTE OORLOGSJAAR 1918

Jules POLLET

(vervolg op ZILLEGHEM 1993 p.124-151)

Bommen en besmettelijke ziekten.

In het laatste oorlogsjaar nemen de vliegeractiviteiten toe. Geregeld voeren geallieerde vliegtuigen bombardementen uit en het Duitse afweergeschut treedt in actie. Af en toe is er ook een luchtgevecht. Zedelgem blijft verder ook overspoeld met soldaten. Op 8 januari zijn er 19.600 soldaten in Zedelgem. Op 15 februari is de kerk van 's middags tot 's anderendaags morgen bezet. *"Het krioelt van troepen en vliegers bij machte"*, schrijft pastoor Ronse. En op 27 februari: *"Zoo vol is de gemeente van soldaten dat alle inwoners enkele plaats in huis behouden mogen."* Over niet meer dan één plaats (kamer) in hun huis mogen de inwoners beschikken; de andere plaatsen liggen vol ingekwartierde soldaten.

Op zondag 13 januari worden bommen geworpen op de barakken die staan achter het Kruiske (herberg langs de weg naar Aartrijke, tegen het grondgebied van Aartrijke). Op 21 januari wordt Sylvie Brutin, echtgenote Henri Maene uit Snellegem, aldaar door een bom zwaar verwond. Overgebracht naar het lazaret in Zedelgem, sterft zij er op 8 februari.

Op 16 februari wordt Karel Bonte - Vandaele op Zuidwege door

een bom beide benen afgeslagen. Hij was te voet op weg naar zijn werk. Op dezelfde dag kijkt Hector Serry, jongeman uit Veldegem, te lang naar vliegers, zodat hij op de rijdende trein moet springen, maar er onder geraakt en vermorzeld wordt. Ook de tram eist slachtoffers. Op 31 januari wordt de dove Constant Vanhaverbeke, achter zijn huis op de Leeuw, door de tram verrast en dood gereden.

Op zondag 20 januari noteert pastoor Ronse dat de kroep heerst op de gemeente en op 16 februari valt het eerste slachtoffer van de tyfus, door vuile troepen meegebracht. Het is Germaine Verleye, die de was deed voor de Duitsers en zo besmet geraakte. Het tweede slachtoffer was Edmond Verleye, zoon van Aloïs en Idalie Ryheul. Hij sterft op 25 februari.

De gemeenteraad is bijeen op 25 januari. Men stelt vast dat sedert het begin van de oorlog 30.800 fr werd ontleend aan het Gemeentekrediet aan 4,50 % en 90.000 fr aan Zedelgemse burgers aan 3 %. Men vindt dat ontlenen van geld bij voorkeur moet gebeuren bij burgers.

In een tweede punt komen de misbruiken ter sprake die zijn vastgesteld bij het uitbetalen van de opgevorderde oogst 1917, door bedienden en aangestelden der kommandantur van Veldgem. Zo kon aan de rechthebbenden maar 75 % worden uitbetaald. De hoop wordt uitgesproken dat de Veldegemse raadsleden deze zaak zullen klaren en dat de plichtigen worden afgesteld.

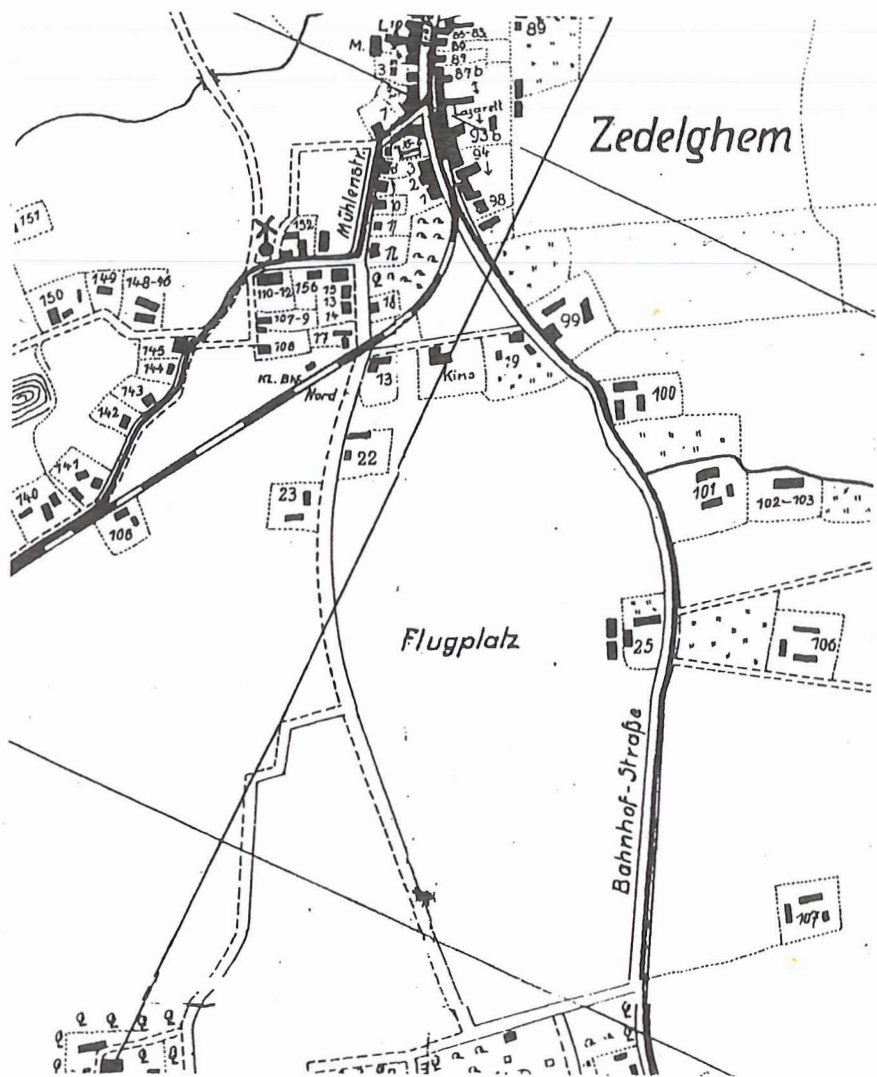
Op 9 januari was de kommandantur van Veldegem, met kommandant Reubens, opgedoekt. Men mocht zo weer zonder "schein" op gans de gemeente, maar wat dit nog aan achterstallige kosten zou meebrengen zien we verder. Ook vermeldt pastoor Ronse nog op 28 januari dat jacht wordt gemaakt op ontaarde vrouwen.

Krijgsgevangenen.

In de lente van 1918 brachten de Duitsers een offensief op gang. Ze wilden een doorbraak forceren vooral in de streek van Ieper om de Kemmelberg in handen te krijgen. Veel verliezen langs beide kanten en ook veel krijgsgevangenen. Op 7 maart noteert pastoor Ronse dat 30 Belgische soldaten in Merkem en 120 te Stuivekenskerke werden verrast, krijgsgevangen genomen en naar Zedelgem werden gebracht. Alleen de 8 zwaargewonden en de 18 licht gekwetsten mochten in het lazaret blijven; de anderen moesten naar Loppem om verhoord te worden. Op 19 maart werden 200 Belgische soldaten bij Diksmuide krijgsgevangen genomen, naar Zedelgem gebracht en vandaar naar Loppem voor verhoor geleid. Op 12 april passeren 400 Belgische krijgsgevangenen op weg naar Loppem. De Engelsen moeten Passendale, Broodseinde (Zonnebeke) en Langemark aan de Duitsers prijsgeven. "*Het slaat niet mee*", schrijft pastoor Ronse, "*en dat men zeer veel Duitse gekwetsten wegvoert, kan ons eigenlijk maar matig troosten.*" In Zedelgem ziet men op 21-22 april van een gans regiment maar 1.260 man van de Ieperlee terugkeren. Ook het Duitse marinekorps van Brugge, dat de slag om Ieper was te hulp gesnel, keerde met fel gedunde rangen naar Brugge terug. "*Maar de vijand roept victorie*" schrijft pastoor Ronse.

Met hun vliegers ging het de Duitsers ook niet voor de wind: op 21 maart stort een Duitse vliegtuig neer. Op 20 april schrijft pastoor Ronse: "*Bij misslag komt een vlieger op ons vliegplein neder. Eerste en laatste.*"⁽¹⁾

Nog altijd had pastoor Ronse moeilijkheden in de kerk; zonder vooraf te verwittigen kwamen de Duitsers er voor hun diensten. Zo verstoorden ze de eigen diensten. Soms werd ook alles gere

Het "Vliegveld van Zedelghem". Deel uit de kaart van Zedelghem opgemaakt door de Duitsers in 1917.

geld. We geven als voorbeeld zondag 3 maart: om 7.30 u: Eerste Mis; 9 u: Protestantse dienst; 10 u: Tweede Mis; 11 u: Duitse katholieke dienst; 12 u: Hoogmis; van 1 tot 3.30 u: Protestants avondmaal; 3.30 u: Vespers, passiesermoen en lof; 5 u: Lof en sermoen voor de Franschmans (zij die seizoenarbeid doen in Frankrijk): met 175 waren ze opgekomen. *"Wij doen schoon lof en preken, zodat allen opgebeurd vertrekken"* schrijft pastoor Ronse en hij voegt er aan toe: *"Voor de passiesermoenen is de kerk telkenmale vol"*.

Zondag 17 maart doen 39 knechten en 38 meisjes hun plechtige Communie. 25 van hen worden door de pastoor gekleed, *"'s Morgens offeren wij ontbijt en 's middags noenmaal."*

Op 26 april wordt de gemeenteraad door de kommandant bijeengeroepen. Hij stelt nieuwe eisen voor de inkwartiering van soldaten en op bevel van de Divisie moet het gemeentebestuur, binnen de 14 dagen, een nieuwe oorlogsbelasting betalen van 19.274 Mark. Daarbij moest voor kosten en boeten van de afgeschafte kommandantur van Veldegem nog 20.118,03 Mark worden betaald. Dit was afgehouden van wat door de Duitsers moest worden uitbetaald voor de levering van de oogst en andere opeisingen. Zo was de gemeente verplicht dit tekort aan de rechthebbenden zelf te betalen, waarvoor bij burgers een lening werd aangegaan.

Ook bij het innen van de belastingen waren weerom moeilijkheden. Er was nog maar 6.004,07 fr ontvangen. Ook werd beslist een duurtetoeslag te geven aan de veldwachters: brigadier Ryngaert, veldwachter Maertens en hulpveldwachter Vandesande. Samen krijgen zij 300 fr voor 6 maanden.

Aan het einde van de gemeenteraadszitting vestigt voorzitter d.d.

burgemeester H. De Muylt de aandacht van de raadsleden erop dat het schepencollege wekelijks bijeenkomt. Daarop nodigt hij ook zoveel mogelijk de raadsleden uit.

Broederschool weer in eigen gebouw.

Op 4 april kraamde het lazaret op en kwamen de gebouwen van de Broeders vrij. Maar de gebouwen verkeren in een haveloze toestand. Op 10 april schrijft pastoor Ronse: *"Van de Gilde bestaan zelfs alle muren niet meer. Alles is er weg en vernield."* In plaats van in de kerk naar de school te gaan, kunnen de jongens weer terecht in de eigen gebouwen. Van het pionierspark krijgt men geschaafde planken om enige schoolbanken te vervaardigen, ter vervanging van de verbrande banken.

De schoolkinderen moeten echter nog altijd karweitjes voor de Duitsers opknappen. Op 17 mei noteert pastoor Ronse: *"De schoolkinderen worden verplicht, in plaats van naar school te gaan, het blik, het ijzer, de beenen en voden op te rapen..."* Op 14 juni: *"De schoolkinderen moeten kamillebloemen gaan trekken."* En op 9 augustus: *"Hoe gevaarlijk het door de zwermende vliegers en afweerkanonnen weze, moeten de kinders, in plaats van te leeren, braambezen voor de duitsche lekkerbekken plukken gaan."*

Vliegeractiviteiten.

Op 16 mei worden bommen geworpen op de barakken van Borra's hofstede, Torhoutsesteenweg. Op 22 mei op de spoorweg. Op 31 mei wordt de "Brugeoise" en de munitiedepots te Brugge getroffen. Een enorme ontploffing is het resultaat, waardoor ook te Zedelgem de vensters van sacristie en veel huizen sneuvelen.

Ook op 31 mei noteert pastoor Ronse hoe een roekeloze Engelse vlieger zijn escadrille verlaat en in gevecht geraakt met vier Duitse vliegers. Hij stort neer aan de grens van de gemeente. De bemanning, *"kapitein Johnson en luitenant Grey, twee Ierland-sche katholieken bevelen wij de Heer aan."* *"Gedurig zwermen ons vliegers in de lucht. De afweerkanonnen bulderen zonder staan. 't Is gevaarlijk alom."* Te midden van al die gevaren worden op 27 mei 120 burgers verplicht te gaan werken op het front te Werken en op 28 mei worden er evenveel verplicht naar de haven van Brugge te trekken, waar het door vliegers zeer gevaarlijk is. Op 14 juni vallen twee bommen op de Klijthoek en op 9 juli op de "Zuidstatie" van Zuidwege. Deze brengen schade toe aan "den Congo" waar vrouw Clichteur een bomscherf in de keel krijgt; zonder levensgevaar, gelukkig. Op 11 juli valt een bom in de St.-Laurentiusstraat, zonder schade te berokkenen.

Ook *"de wreede typhus, door den vijand meegebracht" eist voort slachtoffers.* Op 3 juni noteert pastoor Ronse dat gans het gezin van Camiel Vande Castele-Maertens aan de ziekte lijdt en een 10-jarig zoontje eraan sterft. En op 28 juli: *"Altijd vallen nieuwe slachtoffers van den oorlogsgier: de wreede typhus."*

Op de gemeenteraad van 21 juni wordt het herstellen van duikers aanbesteed. Het werk wordt toegewezen aan Ch. Verkeyn. De Duitsers geven de materialen en de gemeente moet alleen de lonen betalen. Ook wordt de gemeente-aangestelde M. Vandebrouck afgesteld wegens onregelmatigheden en verduistering bij het uitbetalen der opeisingen. Op 24 juni vermeldt pastoor Ronse: *"Sedert eenige dagen zijn fransche krijgsgevangenen een het dijken delven."*

Terug van de Kemmelslag.

In hun offensief hadden de Duitsers Kimmel bereikt en ook weer alles moeten prijsgeven. Op 5 juni schrijft pastoor Ronse: *"Veel troepen zakken van Kemmelslag af, maar hier slaat men ongelooflijk veel boetgeld uit de zakken, en doet men door plaatselijk comiteit het beploegde land afmeten om meer aan te slaan."* En op 14 juni: *"Jonkheden tuischen om Marken. Welke wereld! Terwijl de eenen van armoe vergaan zouden zonder de steungelden der comiteiten, zwemmen de anderen in 't geld. Aan fabelachtige prijzen koopt men kostelijke stoffen en goudwerk."*

Op 2 juli heeft pastoor Ronse het weer over de Kemmelslag: *"Van Kimmel komt bataillon met enkel 350 man toe. Veel troepen verleggen met geschot en gerief. Treins, trams volgen proppensvol malkander op en de straten zijn dikvol troepen..."* En op 10 juli: *"Altijd voort trekken troepen naar 't front, onder de oogen onzer vliegers. Gevaarlijk is het buiten, om reden der schrapnels."* Al die troepen eisten voedsel en inkwartiering. Op 25 juni worden 110 koeien opgeëist; op 27 juni 15 kalveren; op 1 juli 60 koeien en op 14 juli 55.000 hooi. Ook voor inkwartiering zijn de Duitse troepen *"overlastig, daar heele huizen vol grijplijders liggen"*. Daarbij worden ook werklieden en burgers opgevorderd en boeten lopen op tot 3.000 Mark per dag. Minstens 8.000 soldaten trekken op 16 juli door het dorp naar het front, zonder diegenen die er met de trein naartoe worden gevoerd.

Nieuws per ballon.

Op 1 juni 1918 was het ministerie Ch. de Brocqueville vervangen door het ministerie G. Cooreman. Op 21 juli sprak eerste minis-

ter Cooreman een redevoering uit voor de volksvertegenwoordigers in Le Havre, waar de regering tijdens de oorlog verbleef. Op 27 juli strooide een ballon die tekst aangevuld met wat nieuws uit boven Zedelgem. Onmiddellijk ging de bezetter op zoek naar de bladen, maar kreeg ze niet in handen.

Op 30 juli noteert pastoor Ronse dat de gemeente 18.415 Mark moest betalen *"voor het gerief der inkwartiering der barbaren...voor wat lompe beddestanen die ze met schaverling en luizen vullen."* *"Wat onverdragelijk volk!"* schrijft hij op 1 augustus, *"het rooft en steelt alom en alle deuren moeten open staan. Maar "planmässig" wijkt het met zijn legers... en lossen dertien treins veel peerden en wagens, weinig mannen stappen in evenredigheid af."* En op 5 augustus: *"Nieuw rekrutendepot komt ons miserien nog vermeerderen, en gedurig zijn treins, trams en alle wegen vol soldaten, maar God dank, het einde nadert."* Reeds op 7 juli had pastoor Ronse aan de ortskommandant en de officier der artilleriewerkstatt durven verklaren *"dat hun rijk ten einde is en Duitschlands volledige nederlaag nabij"*.

Ondertussen blijven boeten dagelijkse kost. Op 25 augustus wordt aan 40 boeren publiek bevolen, op straf van 50 Mark boete, de achterstallige oorlogsbelasting te betalen. Waar boter, melk of eieren worden gevonden, worden boeten uitgedeeld van 500 tot 1200 Mark en iedereen wordt bevolen om Duitse officieren en kommandanturbedienden te groeten.

Op 30 augustus is er gemeenteraad. Daar wordt Leon Baert aangesteld om de afgestelde Vandenbrouck te vervangen. Zijn wedde: 75 fr per maand. Door inkwartieringslasten groeit de schuld der gemeente met 100 Mark per dag, zodat de ontleende gelden reeds oplopen tot ruim 200.000 fr.

Fliegeralarm-Ordnung für die Kommandantur Zedelgem.

Vliegeralarmverordning voor de Kommandantur Zedelghem.

Das Herannahen der feindlichen Flieger wird bis zum Eintreffen der angeforderten Sirene durch das einsetzende Abwehrfeuer der benachbarten Flakbatterien rechtzeitig bekannt. Sobald die Sirene eingetroffen ist, wird das Fliegeralarmzeichen mit dieser gegeben. Für rechtzeitige Alarmierung ist die Kommandantur verantwortlich. Zur Verhütung unnötiger Verluste an Militär- und Zivilpersonen wird bestimmt, dass beim Herannahen der feindlichen Flieger sämtliche Personen die Strassen zu verlassen und sich in die Häuser, untere Stockwerke oder Keller, zu begeben haben. Leute, welche sich im offenen Gelände befinden, das keinerlei Deckung gegen Splitter bietet, müssen sich so schnell und so flach als möglich, Kopf ganz auf die Erde aufgelegt, hinlegen.

Fahrzeuge dürfen während des Fliegeralarms nicht an die Häuser fahren, sondern müssen stets unter Baume gezeugen werden, so dass sie von den Fliegern nicht gesehen werden können. Das gleiche gilt auch für grössere Trupps.

Zu widerhandlungen werden streng bestraft. Nach Einstellung des Abwehrfeuers gilt der Fliegeralarm als erledigt.

Bei Bombenwürfen darf sich niemand hinter den Fenstern aufhalten, weil sonst die Splitterwirkung Opfer fordert.

Nach erfolgtem Alarmzeichen sind stets die Fenster offen zu halten.

Sämtliche Bombenabwürfe, insbesondere Blindgänger, sind stets sofort auf der Kommandantur zu melden. Die Fundstelle blindgegangener Bomben ist genau zu bezeichnen und es ist jede Annäherung, im Freien im Umkreise von 200 m., verboten. Häuser, in denen blindgegangene Bomben liegen, sind von sämtlichen Bewohnern zu räumen, da derartige Bomben zum Teil erst nach 8, 12, auch 16 Stunden krepieren.

Unschädlichmachung derartiger Bomben erfolgt ausschliesslich auf Veranlassung der Ortskommandantur.

Het naderen van vijandelijke vliegers wordt, tot de aankomst der aangevraagde sirene, door het openen van het afweervuur der in de nabijheid staande vlakbatterijen aangekondigd. Zoodra de sirene aangekomen, zal het vliegeralarmteeken door deze gegeven worden. Voor toe gepaste tijde alarmering is de Kommandantur verantwoordelijk. Tot het verhinderen van onnodige verliezen aan militair- en burgerpersonen wordt bevolen, dat bij het naderen van vijandelijke vliegers alle personen de straten te verlaten en zich in de huizen, onderverdiepingen of kelders te begeven hebben. Lieden die zich in open veld bevinden, dat generlei beschutting tegen splinters biedt, moeten zich zoo snel en zoo plat mogelijk, het hoofd gansch op de grond nederleggen.

Vaartuigen mogen binst het vliegeralarm voor de huizen niet rijden, maar moeten altijd onder de boomen getrokken worden, zoodat zij van de vliegers niet gezien kunnen worden. Hetzelfde geldt ook voor groote troepen.

Tegenhandelingen worden streng bestraft.

Na het ophouden van het afweervuur is het vliegeralarm als geeindigd aanzien.

Bij bommen afwerpen, mag niemand zich achter de vensters ophouden, omdat alzoo het vliegen der splinters offors veroorzaakt.

Na herhaaldelijke alarmteekens moeten de vensters open gehouden worden.

Onontplofte bommen moeten dadelijk op de Kommandantur gemeld worden.

De vindplaats is juist aan te geven, en iedere toenadering op 200 m. is verboden. Huizen waar onontplofte bommen liggen moeten van al hunne bewoners ontruimd worden, daar zulke bommen eerst na 8, 12 ook na 16 uren ontploffen.

Onschadelijkmaken van zulke bommen geschiedt alleenlijk op toezegging der Ortskommandantur.

Zedelgem, den 24 September 1918.

Der Ortskommandant,

LEWANDOWSKI

Feldw. Loutnant.

Bommen op Maantjeveld.

Op 13 augustus komen bommen neer op de munitiebarakken van Maantjeveld, waar het heel de dag daarna bommelt. 's Nachts bommen op de Statie en de spoorweg, zonder ze te treffen; 's anderendaags komen ze terug met bommen. Op diezelfde 13 augustus vermeldt pastoor Ronse: *"Engelsche stoute vliegers dalen op het vliegplein van het Halfweeghuis (Snellegem) neer, dooden Duitschen, vernielen vliegers, en het kasteel van baron de Pellichi in brand latend, steken zij het zegevierend op."* Op 19 augustus moet van 1 tot 7 u in de namiddag iedereen weg van Maantjeveld. Nog steeds branden de munitiebarakken en nu doet men de granaten ontploffen.

Ook tijdens de maand september blijft de vliegeractiviteit aanhouden. Vooral het station en de spoorweg zijn de doelwitten. Op 24 september laat ortskommandant Lewandowski een *"Fliegeralarm-Ordnung für die Kommandantur Zedelgem"* aanplakken. *"Een belachelijken brief,"* schrijft pastoor Ronse, *"elkeen spot ermee."* Ook spot men met de 2.500 man die van het slagveld terugkeren en tot 15 verschillende regimenten behoren. Ondertussen voeren proppensvolle treinen gedurig aan gekwetsten weg en terwijl nieuwe troepen worden aangebracht, *"vliegen ons vliegers er moordende boven tot heel dicht bij de grond"*.

Op 24 september is er gemeenteraad, waarop de kommandant zijn bevelen uitvaardigt over *"het inmijden van de aardappels en het vervoeren van het graan naar Brugge alsmede over het oogsten van tabak, boekweit, noten, eikels en beuknoten"*. Hij klaagt ook de laakbare handelwijze aan van sommige boeren, leden van de oogstkommissie, die om hun eigen belangen voor te staan, de kleingebruikers te hoog hebben geschat voor de oogst.

Als vergelding ontstaat de kommandant, op voorstel van Leon Baert de kleine planters van minder dan 6 a van het inleveren van aardappelen. De grotere landgebruikers daarentegen moeten 1.100 kg per ha inleveren.

Het beslissend offensief.⁽²⁾

Foch, opperbevelhebber der geallieerde legers, had "l'Armée des Flandres" onder bevelhebberschap gesteld van koning Albert I. Tussen de Noordzee en Armentières moesten zij het 4de Duitse leger, 16 divisies, uit hun stellingen verdrijven.

Dat waren drie stellingen:

- 1° de vooruitgeschoven stellingen verspreid over een diepte van 2 à 3 km;
- 2° de "Flandern II Stellung": Zarren, Westrozebeke, Passendale;
- 3° de "Flandern I Stellung": Handzame, westelijk Roeselare, oostelijk Moorslede.

"L'Armée des Flandres" bestond uit het Belgisch leger, 12 divisies en één cavaleriedivisie. Het werd gesteund door het 2de Britse leger en het 7de Franse corps, bestaande uit 3 divisies, 2 cavaleriecorpsen en een imposante artillerie.

Op 27 september richt koning Albert een proclamatie tot zijn troepen en op 28 september werd na geweldige beschietingen uitgerukt. Men bereikt een lijn tussen de Blankaart en St.-Jan bij Ieper. Op 29 september wordt de "Flandern II Stellung" genomen en het bos van Houthulst gezuiverd. Op 30 september valt de "Flandern I Stellung" en geleidelijk trekt men verder tot op 4 oktober een pauze van 10 dagen wordt ingelast. Van 14 tot 30 oktober volgt dan de slag van Torhout-Tielt. Pastoor Ronse schrijft: *"14 oktober: De slag van Cortemarck wordt hevig, maar gelukt en zegevierend gaan ons verbondene legers alom vooruit."*

Op 28 september is er alarm in Zedelgem: troepen, oude rekruten, pioniers moeten naar het slagveld. Vliegers bestoken hen met machinegeweren en werpen bommen op de barakken aan 't Zwaantje en op de grote Duitse houtzagerij in Baesveld. *"Zegevierend gaan onze troepen vooruit,"* schrijft pastoor Ronse, *"30 September hebben zij 18 km veld gewonnen, boven de 6.000 krijgsgevangenen en 250 kanonnen"*. Ook te Zedelgem begint men op te ruimen: gerei van de kommandantur wordt ingepakt; de benzinetanks in Veldegem vernield. Maar toch denkt men voor op de buit: rogge, tarwe, haver en heel de oogst moet ingeleverd en het regent boeten; schoolkinderen moeten eikels gaan rapen; burgers die op de kommandantur werken worden afgedankt en men ruimt alles op. *"De vrijheid staat aan de deur,"* schrijft pastoor Ronse, *"maar eerst moeten wij overangstige dagen door."*

Overangstige dagen.

Op 1 oktober schrijft pastoor Ronse: *"Terwijl men het gerief der oefeningspleinen en dit der lazaretten met de laatste zieken wegvoert en trams en wagens goed van het IJzerfront verhuist, legt de vijand zijn dievenhand op de laatste peerden."* En op 2 oktober: *"De werklieden der bouwafdeling worden naar huis gezonden en de machienen uitgebroken. Men vindt geen tijd meer om te straffen en te boeten zoo druk is men bezig met in te pakken. De afweerkanonnen verhuist men ook meestal. 's Nachts ziet men depots branden alom."* Op 3 oktober: *"Men plaatst kanonnen op de Aartrijsche kalsijde en op den Leeuwwijk; de verkenningszwijs hangen boven de gemeente. Al het vee wordt opgeëischt en heel den dag maakt men er jacht op, maar 800 keeren weer naar stal."*

Van de pauze in het geallieerd offensief, 4-14 oktober, maakt de

kommandant gebruik om boeten en opeisingen te verordenen... maar *"het duitsch gezag is gebroken, en de gendarmen zelven kijkt men onvervaard in de oogen. Enkelijk kan men de barbaren niet beletten te stelen gelijk de eerste troepen in 1914 deden. En troepen, troepen volgen malkander op."*

Dan begint ook de jacht op mensen. Er is "kontrol" voor alle mannen van 15 tot 45 jaar. 991 zijn er, maar geen enkele is er die opdaagt. Allen zijn ondergedoken o.a. twee in de kelder van de pastorie, die vol zit met Duitsers. Na deze mislukte "kontrol" zendt de kommandant gendarmen om pastoor en onderpastoor voor te leiden. Daar beroept de pastoor zich op "de wetten van den Haag" en daagt de ortskommandant voor het gerecht. *"En de kommandant is bang. Hij laat ons los."*

Ondertussen hebben gendarmen de d.d. burgemeester, de gemeentesecretaris, Leon Baert en twee Broeders in de gevangenis gestopt. Na één uur worden ze losgelaten, maar moeten iedereen gaan verwittigen voor een nieuwe "kontrol" om 1 u. Ze gaan verwittigen dat... *"iedereen t'huis moet blijven"*. En weerom daagt niemand op.

Ondertussen werpen vliegtuigen van de geallieerden bommen op de spoorweg en het station en mitrilleren de soldatentreinen. Stormtroepen komen om de aftocht te dekken; twee regimenten blijven ter plaatse en omdat er geen paarden meer zijn om de bagage te vervoeren, krijgen mensen, die ertoe worden verplicht "de eer" om het "duitsche goed" met zware karren te vervoeren.

Op 5 oktober worden in de kommandantur de papieren verbrand. Onverminderd gaat de jacht op mannen voort. Hele benden uit het omliggende worden hier voorbij geleid. Bij een nieuwe "kontrol" op zondag 6 oktober kunnen 26 mannen worden verzameld o.a. twee Broeders. Ze worden naar Zomergem gebracht. Die

zondag is het droevig in de kerk: *"Ijdele stoelen langs mannenkant en angst in aller oogen"*. Patrouilles doorkruisen de gemeente, graven putten om "dynamietcartouchen" in te steken en nemen telefoondraden weg. Bij de mannen die op 8 oktober door Zedelgem worden opgedreven is een 40-jarige Ichtegemnaar, die aan Zuidwege probeert te ontsnappen, maar de barbaren schieten erop *"en stervend valt de ongelukkige in zijn bloed"*.

De bevrijding.

Op 14 oktober herneemt het offensief. Pastoor Ronse schrijft: *"Ons Belgen hernemen den aanval. Wreed brullen de kanonnen. Geblindeerde treins met zware kanonnen staan op ons gemeente te schieten. De slag van Cortemarck wordt hevig, maar gelukt en zegevierend gaan ons verbondene legers alom vooruit."* Op 16 oktober: *"Kommandant vlucht met duitsche schvester en bedienden weg."*

Vroeg in de ochtend van 17 oktober zijn de Belgische troepen op Zedelgems grondgebied. In hun opmars langs de Torhoutsesteenweg wordt Georges Servays, wielrijder bij de aanstormende ruitery, dodelijk getroffen door Duits geschut. Bij die laatste Duitse weerstand wordt de toren van Veldegem opgeblazen en Duitse magazijnen in brand gezet. De opmars der Belgische soldaten gaat door en om 12.30 u verschijnen ze in het dorp. Men is verlost en men denkt er niet aan dat de vijand maar enkele meters verder ligt: machinegeweer-nesten zijn er nog achter de pastorie en op Maantjeveld. Vlug worden deze gezuiverd en de gevangen Duitsers opgebracht. En al buldert het kanon in het omliggende, men geeft er geen aandacht aan en men viert de steeds maar aankomende soldaten: ouders zien zonen weer en kinderen hun vader.

Herstel van de kerk van Veldegem na de beschieting van 1918.
(Foto ons bezorgd door N. Hollevoet, waarvoor dank)

Op 18 oktober is alle gevaar voorgoed geweken. Klokken luiden en het militair muziek komt voor de pastorie de nationale liederen spelen. Op zondag 20 oktober weerklinkt in de kerk vreugdevol en dankbaar het "Te Deum". Tien boeren vinden op 29 oktober in Eernegem hun paarden terug en op 30 oktober herneemt de postdienst en komen brieven en kranten toe. Het gewone leven herneemt, maar voort heerst griep en tyfus.

En op 11 november 1918: Wapenstilstand. De Grote Oorlog is ten einde.

Op de gemeenteraad van 28 november wordt een huldeadres gericht aan koning Albert I en aan Leon Claeys wordt gevraagd om de elektrische verlichting, door de Duitsers vernield, weer in orde te brengen. Hij belooft te doen wat hij kan op voorwaarde dat de gemeente wil meewerken.

Leon Baert wordt aangesteld om de opnamen te doen van de oorlogschade. De grootste schade blijkt vooral te zijn: de verwoeste kerk en scholen te Veldegem en paarden en koeien door de Duitsers geroofd. Ten slotte wordt door de secretaris meegedeeld dat de gemeente sedert het begin van de oorlog 30.800 fr had ontleend aan het Gemeentekrediet en 232.000 fr aan verscheidene burgers. Samen: 262.800 fr door de Duitse bandieten als oorlogskosten aan de gemeente opgelegd.

Op 5 december 1918 herneemt de tram, met vlaggen versierd, de reizigersdienst.

Sterfgevallen in 1918.⁽³⁾

In 1918 waren er 94 overlijdens. Heel wat meer dan vorige oorlogsjaren:

Jaar:	1914	1915	1916	1917	1918
Overlijdens:	55	42	42	65	94

Onder de sterfgevallen in 1918 waren o.a.:

- 1 inwoner door difterie
- 8 inwoners door tyfus
- 1 inwoner door gedwongen frontwerk
- 1 inwoner door een vliegtuigbom
- 1 inwoner door de Duitse tram
- 1 aangelande vluchteling
- 3 vreemde gedwongen frontwerkers
- 5 gekwetsten uit het omliggende
- 4 Belgische soldaten
- 2 Italiaanse soldaten
- 5 Duitse soldaten, en al diegenen die weggevoerd werden.

Bronnen:

Zo goed als alle gegevens komen uit het dagboek van pastoor Ronse en uit de verslagen der gemeenteraadszittingen.

- (1) "Ons vliegplein": In 1917 hadden de Duitsers een vliegveld aangelegd dat begrensd was door de huidige Joos Vereeckestraat, de Groenestraat, de Dr. Adriaensstraat en de weg die beide laatste straten ver-

bindt ter hoogte van de maalderij "Taveirne". (Zie kaart, bijlage bij "Zilleghem", 12de jg. nr. 2).

- (2) DINJAERT R., *Les opérations militaires de l'armée belge au cours de la guerre 1914-1918*, Brussel, 1952, p. 90-91.
- (3) Ronse F., *Geschiedenis van Zedelgem-Veldegem*, Torhout, 1934, p. 283.

**BRANDEN EN BRANDBESTRIJDING
OP DE DEELGEMEENTE LOPPEM
(± 1935 - 1976)**

Patrick Arnou

Na een kort algemeen historisch overzicht over de brandbestrijding te lande (zie: Zilleghem, jaargang 13, nr. 4), en een eerste bijdrage over branden en brandbestrijding op de deelgemeente Zedelgem (zie: Zilleghem, jaargang 14, nr 2), gaan we nu de branden en de brandbestrijding op de deelgemeente Loppem van naderbij bekijken, en dit in de periode ± 1935 tot aan de fusies der gemeenten in 1976.

Onze bron is opnieuw het gemeentelijk archief, waar we ook voor Loppem drie deelbundels aantreffen, zijnde een bundel brandweervereenkomsten, een bundel omtrent watervoorraden en brandplannen, en een bundel brandverslagen van de optredende brandweerkorpsen van Brugge en Oostkamp.

De gemeente Loppem ingedeeld in de gewestelijke groep Oostkamp.

Een werkelijk georganiseerde brandbestrijding bestond ook te Loppem niet vóór het einde van de dertiger jaren en ze kwam nog trager op gang dan in Zedelgem.

Dit was niet in het minst te wijten aan het feit dat de gemeente

Loppem bij het totstandkomen van de wet van 16 februari 1934 inzake de brandbestrijding, werd ingedeeld bij de gewestelijke groep Oostkamp.

Herhalen we nog eens dat door art. 9 van deze wet van 16 februari 1934 aan elke gemeente de verplichting werd opgelegd om hetzij een eigen brandweerkorps op te richten, hetzij een overeenkomst te treffen met een andere gemeente, waarbij werd voorzien dat de brandweerdienst van die andere gemeente zou optreden.

Ter uitvoering van deze wet werden de gemeenten door het Koninklijk Besluit van 15 maart 1935 ingedeeld in gewestelijke groepen, en Loppem werd samen met Waardamme, Hertsberge, Ruddervoorde, Beernem, Sint-Joris-ten-Distel en uiteraard Oostkamp zelf, ingedeeld in de gewestelijke groep Oostkamp.

Bedoeling was dat de gemeenten uit deze groep die zelf niet over een eigen brandweerkorps beschikten, een overeenkomst zouden sluiten met een andere gemeente van de groep, die wel een brandweerdienst had uitgerust.

Probleem was nu echter dat in de gewestelijk groep Oostkamp geen enkele gemeente over een brandweerkorps beschikte. Zelfs Oostkamp beschikte niet over een eigen brandweer.

Het kon dus niet anders of er diende te Oostkamp eerst nog een korps te worden opgericht.

Oostkamp blijft passief...

Wie zich eraan verwachtte dat Oostkamp - als centrumgemeente van een gewestelijke groep - binnen de kortste keren zou overgaan tot de oprichting van een eigen brandweerkorps, kwam

totaal bedrogen uit. Het Oostkampse gemeentebestuur kwam niet tot een beslissing terzake, en de oprichting van het brandweerkorps bleef uit.

Nochtans drong de provinciale administratie reeds bij omzendbrief van 10 maart 1936 bij alle gemeentebesturen aan om de nodige schikkingen inzake brandbestrijding te nemen, zoals opgelegd door de nieuwe wet van 16 februari 1934.

Ten allen kante werden hiervoor de nodige schikkingen genomen (zie bijv. overeenkomst Zedelgem-Torhout van 22 april 1936), maar Oostkamp bleef achter en kwam er niet toe een eigen korps in te richten.

De provincie drong aan, doch er kwam slechts weinig schot in de zaak.

In 1939 vond de Gouverneur het welletjes en bij brief van 1 april 1939 werd het Oostkampse gemeentebestuur met sancties bedreigd, zo er niet eindelijk iets gebeurde.

In reactie hierop werd dan door de Oostkampse gemeenteraad in zitting van 6 april 1939 besloten tot de oprichting van een brandweerkorps en dit dus met meer dan drie jaar vertraging.

Het korps zelf werd in de maanden daarop ingericht en werd rond oktober 1939 operationeel.

Loppem zoekt naar een tijdelijke oplossing.

Gezien het immobilisme in Oostkamp, zat men ook te Loppem zonder regeling inzake brandbestrijding.

Gezien er binnen de gewestelijk groep Oostkamp geen enkele gemeente over een eigen korps beschikte, kon Loppem ook met geen enkele andere gemeente een overeenkomst voor brandbestrijding afsluiten en diende het dus te wachten tot er in Oostkamp schot in de zaak kwam.

Een mogelijk alternatief was wel de oprichting van een eigen korps, maar dit werd blijkbaar nooit overwogen. In dat verband mag trouwens niet vergeten worden dat Loppem toen slechts een goede 2.000 inwoners telde.

Het Loppemse bestuur zocht naar een alternatief door op 16 augustus 1937 aan Stad Brugge te vragen of haar korps niet tijdelijk kon tussen komen in afwachting van de oprichting van de Oostkampse brandweer. Brugge bleek hiertoe bereid op voorwaarde dat de gemeente Loppem de kosten van elke tussenkomst voldeed. Ook werd erop gewezen dat zo de oprichting van het Oostkampse korps nog lang op zich liet wachten, Brugge zou eisen dat Loppem met Brugge een overeenkomst afsloot.

Vanaf september 1937 verleende Brugge dus een voorlopige bescherming aan Loppem.

Overeenkomst met Oostkamp.

Zoals gezegd kwam het er toe Oostkamp uiteindelijk dan toch van en werd aldaar een eigen korps opgericht.

Tot de oprichting werd besloten op 6 april 1939, maar het korps ging pas effectief van start rond oktober 1939.

Reeds op 13 april 1939 deed het Oostkampse gemeentebestuur

aan Loppem een voorstel van overeenkomst omtrent tussenkomst inzake brandbestrijding.

Diende men te Oostkamp het blussen eigenlijk nog te leren, dan had men er blijkbaar wel verstand van prijzen.

Zo valt het op dat de door Oostkamp aan de gemeente Loppem in het kader van de brandweer-overeenkomst aangerekende prijzen, veel hoger lagen dan deze die de stad Torhout op dat moment bijv. aanrekende aan de gemeente Zedelgem. Zedelgem betaalde bijv. 0,15 fr per inwoner als vaste jaarbijdrage, terwijl Loppem 0,25 fr per inwoner diende te betalen. Ook de bijkomende vergoedingen per brand lagen hoger.

Oostkamp was blijkbaar zelfs duurder dan Brugge, want waar de stad Brugge aan Loppem een overeenkomst had voorgesteld, waarbij een officier 9 fr per uur diende betaald te worden, vroeg men in Oostkamp voor de kersverse officieren 10 fr per uur...

Toch nam de Loppemse gemeenteraad deze voorwaarden (noodgedwongen ?) aan in zitting van 6 mei 1939.

Hiermee was de overeenkomst dus gesloten en diende Oostkamp theoretisch in te staan voor de brandbestrijding in Loppem.

Eindelijk van start.

Op 30 augustus 1939 liet Oostkamp aan het Loppemse gemeentebestuur weten dat hun brandweerkorps "*in vorming is*" en "*binnen korten tijd*" in werking zou treden. Gevraagd werd om alvast voor 1939 de bijdrage volgens overeenkomst te betalen (hoewel Oostkamp dus nog niet klaar was...)

Begin oktober 1939 is het dan zo ver en kan de brandbestrijding te Loppem van start gaan met de Oostkampse brandweer.

Op 3 oktober 1939 laat men aan het Loppemse bestuur weten dat in geval van brand, men het Oostkampse korps kan bereiken op het telefoonnummer "Oostkamp 55" bij Vandaele Oscar, zijnde de brandweercommandant.

Ingevolge de nieuw ingevoerde wettelijke reglementering inzake brandbestrijding, kon iedere inwoner bij brand dus het Oostkampse korps op dit nummer oproepen en om tussenkomst verzoeken.

Toch werden er nog bijzondere verbindingsmannen aangesteld.

Er was immers een probleem met de telefoonverbinding.

Het telefoonnet van Loppem was niet rechtstreeks verbonden met dit van Oostkamp. De verbinding diende via een telefoonbureel tot stand te worden gebracht. Dit bureel werd 's nachts in de regel niet bediend, waardoor er dan niet van Loppem naar Oostkamp kon getelefoneerd worden.

In dergelijk geval diende de brandweer verwittigd te worden door de op voorhand door het gemeentebestuur aangeduide verbindingsmannen. Dit waren personen die over een snel vervoermiddel beschikten om zich naar de brandweerkazerne te begeven en daar alarm te slaan.

Te Loppem werden in 1939 als verbindingsmannen aangesteld: Henri Blomme (burgemeester), Néotère Taveirne (schepen), Robert Taveirne (gemeentesecretaris), Prosper Casert (veldwachter), Raoul De Knock (bakker) en Valère Van Waesberghe (smid). Vooral deze laatste twee waren speciaal aangesteld om zich desnoods zo spoedig mogelijk naar de brandweerkazerne te Oostkamp te begeven.

Tijdens de openingsuren van de telefoonburelen was de tijdrovende reis naar de brandweerkazerne uiteraard normaal niet nodig, gezien de oproep dan telefonisch kon gebeuren. Dit kon eventueel ook via de aangestelde verbindingssystemen, die door de bevolking waren gekend en over telefoon beschikten.

Veel miserie...

Het Oostkampse brandweer-optreden in Loppem bleek echter niet zeer gelukkig.

Vooreerst ging het om een pas opgericht korps dat nog een aantal kinderziekten vertoonde.

Ook wat materiaal betreft waren er problemen.

Zo vraagt de Oostkampse brandweer op 22 augustus 1940 nog aan de gemeente Loppem om ook te zorgen voor klein blusmateriaal, waaronder een handpomp, brandemmers, schoppen met een lange steel en zand.

Bedoeling is zelf eerste hulp te kunnen verschaffen.

Blijkbaar heeft de gemeente Loppem hieraan voldaan en in de rand van de brief schrijft de gemeentesecretaris dat men ook heeft gezorgd voor een "leer".

Verder kenden de Oostkampse pompiers ook de gemeente niet en daarom werden Raoul De Knock en Valère Van Waesberghe opnieuw opgegeven als mannen, die aan de brandweer inlichtingen moesten geven over ligging van waterputten of -bronnen, gevaarlijke plaatsen, enz.

Maar wat vooral spaak liep, was het zeer laat ter plaatse verschijnen van de spuitgasten.

Vooreerst was er de manke telefoonverbinding met het korps en dit bij gebreke aan rechtstreekse verbinding tussen Loppem en Oostkamp. Zoals reeds gezegd, was hierdoor telefoneren bij nacht normaal uitgesloten.

Tijdens de openingsuren van de telefoonburelen moest het bekomen van een telefonische verbinding wel mogelijk zijn, maar ook dan bleken er soms heel wat problemen te rijzen om vanuit Loppem telefonisch het Oostkampse brandweerkorps te bereiken.

Het gebeurde dus niet zelden dat de verbinding niet of slechts zeer laattijdig tot stand kwam, zodat men in vele gevallen toch vanuit Loppem naar Oostkamp moest rijden om de brandweer aldaar te verwittigen. Dit gebeurde soms zelfs per fiets...

Dit gaf steevast aanleiding tot zeer laattijdige tussenkomsten, te meer daar men in oostkamp ook meestal slechts lange tijd na het binnenkomen van de oproep kon uitrukken.

Meestal lag er nog een dik halfuur tussen het binnenkomen van de oproep te Oostkamp en het verschijnen van de brandweer te Loppem. Tussen het opmerken van de brand en de aanvang van de blussingswerken lag meestal zelfs een klein uurtje...

Zulks wekte bij de Loppemse bevolking begrijpelijkerwijze weinig enthousiasme en daarom werd bij brand door de betrokkene vrijwel steeds ook naar de Brugse brandweer gebeld om tussenkomst te vragen.

Dit korps was vooreerst telefonisch beter te bereiken, gezien er wel een rechtstreekse telefoonverbinding was tussen Loppem en Brugge. Bovendien was de Brugse brandweer ook veel beter uitgerust en kon het normaal binnen de minuut na de oproep uitrukken.

De Loppemse bevolking zag dan ook zelf duidelijk dat wanneer bij brand beide korpsen werden opgeroepen, het Brugse korps steeds veel vroeger ter plaatse kwam. In sommige gevallen was de brand al geblust op het ogenblik dat de Oostkampse spuitgasten ten tonele verschenen.

Men kan dan ook goed verstaan dat bij brand te Loppem vrijwel steeds ook het Brugse korps werd opgeroepen.

Uit de eerste beschikbare brandverslagen kunnen we ons voorstellen hoe dit verliep.

Op 30 december 1944 rond 12u20 valt een afgeworpen benzine-tank van een vliegtuig naast de keuken van Walter Bruggeman, huisbewaarder van het gemeentehuis. De tank ontploft en er ontstaat brand. De huisbewaarder, zijn vrouw en hun drie kinderen vinden de dood.

De brandweerkorpsen van Oostkamp en Brugge worden opgeroepen.

Bij de Brugse brandweer komt de oproep binnen om 12u24, zijnde ongeveer vier minuten na de ramp. Het korps rukt uit om 12u25 en komt op de plaats van het onheil aan om 12u35, en dit met brandweerwagen, ziekenwagen en 15 mannen.

De brand kan spoedig worden overmeesterd, temeer daar van alle kanten volk was toegestroomd en de blussingswerken rees door burens waren aangevat. Om 13u20 is de brand geblust en kunnen de verkoolde lijken worden geborgen.

De Oostkampse brandweer daarentegen diende door een fietser verwittigd te worden. Deze bereikte de brandweer in Oostkamp om 12u45. Het korps komt slechts om 13u15 te Loppem toe, en dit volgens eigen verslag met 12 man (volgens het verslag van de

Brugse brandweer slechts met 8 man).
De brand was dan nagenoeg geblust...

Het Oostkampse korps is uiteraard niet gelukkig hiermee, en wijt alles aan het ontbreken van een directe telefoonverbinding, waarop het nochtans zou aangedrongen hebben bij de telefoondienst.

De Loppemse bevolking heeft echter duidelijk haar keuze gemaakt en roept vrijwel steeds de twee korpsen op, waarbij vooral op de snelle tussenkomst van Brugge wordt gerekend.

Oostkamp is eerder een blik aan het been, die hoogstens nog wat mag nablussen...

Financieel gekrakeel.

Zulks gaf niet alleen aanleiding tot ontevredenheid bij de bevolking over de Oostkampse prestaties, maar ook tot financieel gebakkelei.

De gemeente Loppem was via de brandweer-overeenkomst immers alleen verbonden met Oostkamp, dat dus niet alleen telkenjare een vaste bijdrage ontving, maar ook per brand een geldelijke vergoeding aanrekende.

Daarnaast rekende Brugge, dat niet door een overeenkomst met Loppem was verbonden, ook bij iedere tussenkomst de werkelijke kosten voor de oproep aan.

Dit betekende dat het Loppemse gemeentebestuur bij vele branden tweemaal brandweerkosten diende te betalen: én aan

Brugge, én aan Oostkamp. Zulks vond het gemeentebestuur uiteraard niet leuk.

In feite kon het gemeentebestuur wel weigeren de Brugse tussenkomst te betalen en deze ten laste van de inwoners die dit korps oproepen. Deze inwoners waren immers verplicht niet het Brugse maar wel het Oostkampse korps te vragen. Dit was echter niet zeer sympathiek ten opzichte van de bevolking, te meer snel duidelijk werd dat de hulp vanuit Oostkamp inferieur was vergeleken met de Brugse prestaties.

Toch poogde het Loppemse gemeentebestuur in een aantal gevallen wel degelijk de financiële lasten voor de brandweertussenkomsten af te wentelen.

Op 12 februari 1943 breekt brand uit in houten barakken van de Duitse Weermacht, opgesteld nabij de Abdij van Zevenkerken op het grondgebied Loppem. De militairen kunnen de brand niet alleen aan en de Brugse brandweer wordt rechtstreeks opgeroepen. Oostkamp komt niet tussen.

De brand is fel en o.a. een schrijnwerkerij van de bezetter gaat volledig in de vlammen op.

Twee brandweerwagens en 34 man worden door Brugge ingezet. De stad Brugge stuurt hiervoor een rekening van 3.974,35 fr naar het gemeentebestuur van Loppem, dat echter weigert te betalen, omdat de oproep niet van hen is uitgegaan.

Na tussenkomst van de provinciale overheid wordt toch betaald, maar men verzoekt dan de verzekeraar van de barakken de betaalde sommen aan de gemeente terug te betalen.

Een tweede dergelijke brand in Duitse legerinstallaties op de

terreinen van de Abdij Zevenkerken doet zich voor op 10 juli 1944. Ditmaal gaat een barak met stro in de vlammen op. Ook nu wordt alleen de Brugse brandweer opgeroepen.

Financiële discussie ontstaat ook omtrent een felle brand, die op 23 juni 1944 rond 1u20 ontstaat in de werkhuizen van de Gentse firma Byttebier nabij de autosnelweg in Loppem.

In eerste instantie wordt alleen de Brugse brandweer opgeroepen, die met twee pompen ter plaatse verschijnt. Als de brand gedeeltelijk overmeesterd is, roept de Brugse brandweer zelf ook nog het Oostkampse korps op om de blussingswerken te komen verderzetten. Oostkamp wordt verwittigd door Brugge om 3u20 en komt om 4u02 ter plaatse, zijnde 42 minuten later...

Het korps blijft dan nablussen tot 8u30 's morgens.

Voor deze blussingswerken ontvangt de gemeente twee rekeningen: eentje van 4.493,50 fr van de stad Brugge en een ander van 2.307,50 fr van de gemeente Oostkamp.

Het gemeentebestuur poogt beide rekeningen te innen bij de N.V. Gebroeders Byttebier zelf, en is daar klaarblijkelijk minstens voor één van de twee rekeningen ook in geslaagd...

Taaiere weerstand ondervindt de gemeente Loppem bij de "Assurantie van den Belgischen Boerenbond".

Op 10 oktober 1945 breekt brand uit bij landbouwer Guillaume De Clerck aan de Scheurmanswijk 177a te Loppem. Een hangaar met 10.000 kg stro en 5.000 kg hooi staat in lichtelaaie. Het Brugse korps wordt opgeroepen om 18u56 en is om 19u04 ter plaatse met drie wagens en 27 manschappen.

Brugge dienst voor deze tussenkomst een rekening in, die de gemeente Loppem minstens gedeeltelijk poort te recupereren bij de brandverzekeraar van bewoner De Clerck.

In eerste instantie weigert de "Belgischen Boerenbond" iedere tussenkomst aan de gemeente.

Dan poogt het Loppemse gemeentebestuur de zaak toch nog gedeeltelijk te redden via een handigheidje. Men schrijft terug aan de verzekeringsmaatschappij en men stelt dat andere verzekeringsmaatschappijen in dergelijk geval wel terugbetalen en dat de gemeente, die zelf ook verzekerd is bij "den Belgischen Boerenbond", van haar "eigen" verzekering niets terugkrijgt, hetgeen volgens de secretaris "geen besten indruk" geeft van de Assurantie van de Boerenbond.

De verzekeringsmaatschappij is echter ook niet van gisteren en antwoordt dat zij eventueel wel een tussenkomst wil doen, als de gemeente laat weten welke andere verzekeringsmaatschappijen haar al hebben vergoed voor brandweerkosten.

De gemeente heeft nooit meer geantwoord...

Dit was allicht ook de laatste poging van het Loppemse gemeentebestuur om nog brandweerkosten te recupereren van een verzekeringsmaatschappij.

Wel poogt men nog een ganse tijd om gemaakte brandweerkosten te recupereren van de getroffen eigenaars of bewoners.

Telkens wordt er daarbij op gewezen dat de gemeente haar best heeft gedaan om het gevaar te weren, zodat het billijk is dat ze wordt terugbetaald voor de gedane onkosten.

Ook wordt erop gewezen dat de betrokkene allicht een stuk kan terugkrijgen van zijn verzekeringsmaatschappij.

Men laat de discussie met de verzekeringsmaatschappij dus blijkbaar liever door anderen uitvechten...

Loppem is Oostkamp beu!

Intussen blijven de problemen met het Oostkampse korps duren.

Wanneer op 20 september 1944 rond 18u50 brand uitbreekt in de woning en tabaksdrogerij van Albert Van Thournout langs de Rijselestraat, duurt het tot 19u30 voor men de Oostkampse brandweer kan bereiken, die pas 30 minuten later ter plaatse verschijnt.

Op dat moment staan woonhuis en tabaksdrogerij volledig in de vlammen en het dak is reeds ingestort.

Nochtans blijkt de Oostkampse brandweer tevreden met haar optreden, want op het brandverslag wordt vermeld: *"Door het kordaat optreden der brandweer konden ongeveer 1.000 kilo's tabak in bladeren gered worden"*.

De Loppemse bevolking is blijkbaar minder tevreden.

In sommige gevallen wordt dan ook nog enkel het Brugse korps opgeroepen, zoals bij de reeds besproken brand bij landbouwer Guillaume De Clerck, alsook bij een bosbrand op 14 augustus 1945 in de bossen van Baron Karl Van Caloen langs de Albertlaan (baan Brugge-Loppem) op Loppems grondgebied.

De problemen blijven ook op hoer niveau niet onopgemerkt en op 14 september 1945 schrijft de provinciale brandweeropziener, Majoor Van Hoonacker, aan de Loppemse burgemeester dat hij er zijn bevolking moet toe aanzetten in de toekomst alleen nog een beroep te doen op het Oostkampse korps. Hij stelt daarbij: *"Gezien het brandweerkorps van Oostkamp goed uitgerust is van materiaal zal deze op een minimum van tijd ter plaats zijn met een ploeg van goede afgerichte mannen"*.

Dit is echter niet de zienswijze van het Loppemse gemeentebestuur, dat op 23 oktober 1945 (na de brand bij Guillaume De Clerck) aan de Provinciegouverneur vraagt om een brandweervereenkomst te mogen afsluiten met Brugge in plaats van met Oostkamp. Als redenen wordt opgegeven: *"De stad Brugge, die over een bestendig korps beschikt, kan steeds op een doeltreffende wijze optreden; het brandweerkorps van Brugge kan immers rechtstreeks telefonisch opgebeld worden, de telefonen in de gemeente, met de centrale van Brugge verbonden zijnde; zoo komt het dat, indien terzelvertijd, beide korpsen opgebeld worden dit van Brugge reeds lang in werking is of den brand gebluscht is, alswanneer dit van Oostkamp, ter plaatse toekomt."*

Ook het Brugse korps is de tweeslachtigheid blijkbaar moe en merkt na de brand bij Guillaume De Clerck in het brandverslag op dat er klaarheid moet komen. Ofwel moet Loppem er zich in de toekomst toe beperken alleen de Oostkampse brandweer op te roepen, ofwel moet er door Loppem een overeenkomst worden afgesloten met Brugge in plaats van met Oostkamp.

De provinciale brandweeropziener Van Hoonacker komt naar Loppem om een proef te doen. Beide korpsen worden terzelfdertijd opgebeld voor een fictieve brandmelding te Loppem. Het resultaat is duidelijk en Brugge is mijlenver voor...

Toch vroeg de Gouverneur op 28 november 1945 aan het Loppemse gemeentebestuur om nog even geduld te oefenen. Er was immers een algemene herinrichting van de brandweerdienst gepland door de Minister van Binnenlandse Zaken en één en ander zou ter dier gelegenheid kunnen geregeld worden.

Intussen blijft de dubbelzinnigheid aanhouden.

Wanneer op 6 november 1946 een zware brand uitbreekt aan het dak van het kasteel "de la Motte" in de dorpskom, worden opnieuw beide korpsen opgeroepen. De telefoon doet het ditmaal blijkbaar goed, want de Oostkampse brandweer krijgt de oproep ook al binnen om 19u29, waar hij te Brugge was toegekomen om 19u25.

De Brugse brandweer verschijnt toch tien minuten vroeger ter plaatse en dit met drie wagens, 48 manschappen en een grote autoladder. Zulks is belangrijk, gezien op die manier de brand tot de tweede verdieping en de zolder kan worden beperkt.

Beide korpsen zetten in totaal 12 lansen in.

De schade is nochtans zeer groot, hoewel men alle antiek meubilair en de kostbare schilderijen van de benedenverdieping heeft kunnen redden.

De Oostkampse brandweer bleef nablussen tot de volgende morgen.

Op 13 februari 1947 herinnert het gemeentebestuur de Gouverneur aan de vroegere briefwisseling en vraagt nogmaals om een brandweerovereenkomst te mogen afsluiten met Brugge, in plaats van met Oostkamp. Er wordt nogmaals gesteld: *"De feiten leggen zich uit als volgt: Wanneer er brand ontstaat weet iedereen, dat de hulpverlening van Brugge doelmatiger is - Deze stad beschikt over een bestendig korps - is beter uitgerust en gedrild - en heeft een schoone verbinding met de gemeente - de autobaan."* Ook verwijst men naar de proef die werd gehouden in aanwezigheid van majoor Van Hoonacker.

Oostkamp, dat nattigheid voelt, gaat in het verweer.

Wanneer op 16 juni 1947 een kleine brand uitbreekt in de stallen van Roger Van de Kerckhove aan de Statiestraat, is het korps 16 minuten na de telefonische oproep ter plaatse. Een record! Het vuur is echter reeds overmeesterd door de burenen, zodat men onverrichterzake dient terug te keren.

Op 28 augustus 1947 doet de Oostkampse brandweer een voorstel om ook na het sluitingsuur der telefoonburelen per telefoon bereikbaar te zijn voor oproepen vanuit Loppem en vanuit de andere gemeenten, die door het korps van Oostkamp bediend worden.

De oplossing zou hierin liggen dat bij het sluiten van het telefoonbureel een Loppems telefoonnummer zou worden aangesloten op het nummer van de Oostkamse brandweer. Ook in andere gemeente zou zo iets gebeuren. Door 's nachts naar dit Loppems nummer te telefoneren, zou men dus ook automatisch bij de brandweer te Oostkamp toekomen (alsook bij alle andere nummers, die met het nummer van de Oostkampse brandweer verbonden zijn).

Het nadeel is dus dat bij een oproep ook in die andere gemeenten alle telefoons rinkelen die met het nummer van de Oostkampse brandweer zijn verbonden, maar men bereikt aldus toch ook telefonisch de brandweer. De kostprijs van deze speciale aansluiting zou wel door de gemeente moeten gedragen worden.

Het Loppemse schepencollege laat echter antwoorden dat men die kosten niet zal maken, gezien men nu vanuit Loppem via de centrale van Brugge ook bij nacht de rijkswacht te Oostkamp kan bereiken en deze mensen beloofd hebben om in geval van brand de brandweer aldaar onmiddellijk te verwittigen.

Op 7 oktober 1947 laat de Gouverneur dan weten dat hij ermee

akkoord kan gaan dat Loppem een brandweervereenkomst met Brugge afsluit, in plaats van met Oostkamp.

Loppem laat er geen gras over groeien en vraagt onmiddellijk aan de stad Brugge om de aansluitingsvoorwaarden, die bij brief van 15 oktober 1947 reeds worden meegedeeld. Loppem gaat met de voorwaarden akkoord en wil zich vanaf 1 januari 1948 door de stad Brugge inzake brandweer laten bedienen.

Contract is contract...

Dit is echter zonder de Oostkampse waard gerekend.

Wanneer Loppem op 12 november 1947 aan het gemeentebestuur in Oostkamp een opzegbrief laat geworden om de lopende brandweervereenkomst tegen 1 januari 1948 op te zeggen, antwoordt Oostkamp veertien dagen later dat dit niet kan, gezien het contract bepaalt dat er een opzegtermijn van drie maanden moet geëerbiedigd worden, zodat de opzeg niet tijdig is.

Daar blijkt Loppem geen speld tussen te krijgen en noodgedwongen moet het dan ook nog een jaar langer met Oostkamp verbonden blijven.

Toevallig breken in het laatste "Oostkampse" jaar nog talrijke branden uit. Zo woedt het vuur op 10 januari 1948 in de bergplaatsen bij de hovenierswoning van het kasteel Valkenbosch langs de Torhoutsesteenweg. Enkel het Brugse korps wordt opgeroepen en is zes minuten na de oproep ter plaatse met twee wagens en 24 man.

Op 23 juli 1948 is er alarm in de houtzagerij Mahieu Leon. Zaagsel heeft vuur gevat en zorgt voor een verstikkende rookont-

wikkeling. Zowel het Oostkampse als het Brugse korps wordt opgeroepen. Brugge is ter plaatse om 1u30, terwijl de Oostkampse spuitgasten om 1u50 verschijnen. Het nablussen wordt aan hen overgelaten.

Nog voor de jaarwende wordt het Brugse korps op 27 september 1948 terug alleen opgeroepen, wanneer een ernstige schouwbrand woedt in het kasteel Baesveld van de heer Joly. Brandende vlokken komen uit de schouw en dwarrelen over de daken van het kasteel. Het vuur kan vlug worden gedoofd zonder veel erg.

De laatste tussenkomst van het Oostkampse korps op Loppems grondgebied gebeurt op 26 november 1948 en dit n.a.v. een brand bij landbouwer Henri De Ruwe aan de Rijsselstraat. Een bijgebouw met inhoud gaat in de vlammen op en wanneer de brandweer om 3u03 in de nacht toekomt, is het dak reeds ingestort en vindt men weinig meer dan smeulende puinen.

Intussen was door de gemeente Loppem op 27 september 1948 de overeenkomst met Oostkamp opnieuw - en ditmaal wel tijdig - opgezegd en werd er dezelfde dag een overeenkomst met de stad Brugge ondertekend.

Krachtens deze overeenkomst stond het Brugse korps vanaf 1 januari 1949 volledig in voor het verzorgen van de brandweerdienst te Loppem. De vaste jaarlijkse bijdrage werd bepaald op 1,50 fr per inwoner, meer een kostenbijdrage per brand.

(t Vervolgt)